

Inhoud:

- ◆ Het Baambrugse geslacht Van Caspel
- ◆ Gesprek met het echtpaar Bosman
- ◆ Van schoenen, de dingen die voorbij gaan
- ◆ Stichting Vrienden van het Historisch archief Abcoude-Baambrugge

Redactie:

H. Hoogenhout
G. van der Most
D. L.H. Slebos
W. W.Timmer
W. Zwaard

Redactie secretariaat:

G. van der Most,
Papehof 9
1391 BD Abcoude

Vormgeving

W. Zwaard

Druk:

Grafisch Centrum Abcoude

ISSN: 1569-6146

Prijs losse nummers € 4,-

Het Baambrugse geslacht Van Caspel

door Dick Slebos

In Kroniek no 9 heb ik U enigermate vertrouwd gemaakt met het fenomeen 'ossenweiden', dat omstreeks 1600 reeds een hoge vlucht had genomen en waartoe de grazige weiden in onze omgeving zeer wel konden worden benut. Het was een kapitaal-intensieve tak van het agrarisch bedrijf, zodat het veelal bemiddelde kooplieden uit Amsterdam waren die in onze omgeving geschikte weilanden kochten en daar dan soms ook een buitenverblijf bij stichtten. Vermaarde ossenweiders troffen wij onder hen aan. Toch zijn het ook notabelen uit onze omgeving geweest, die het ossenweiden met succes hebben beoefend. Onder hen nemen zowel telgen van het geslacht Van Beek, van o.a. de *heerenhoffsteede Beek en Geyn* – thans Rijksstraatweg no 1. in Baambrugge, alsmede Pieter Apostool Pieterszn, die op de buitenplaats Patientie woonde, en Gerrit van Caspel (1688-1742) een vooraanstaande plaats in. Over het geslacht Van Caspel en over de buitenplaats die hij met de opbrengsten van het ossenweiden kon verwerven – *Zorgvrij geheten* – zal ik in de komende afleveringen van onze kroniek wat meer vertellen.

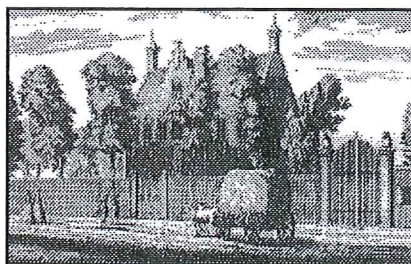
Zorgvrij is wellicht de eerste buitenplaats die in onze omgeving is gesticht, uiteraard, hoe kan het anders, door een Amsterdamse koopman, Jan Roupe. Vrij snel nadat in 1629 het Zand en Jaagpad tussen Ouderkerk en Breukelen tot stand was gekomen, gerealiseerd ten gerieve van de vracht-

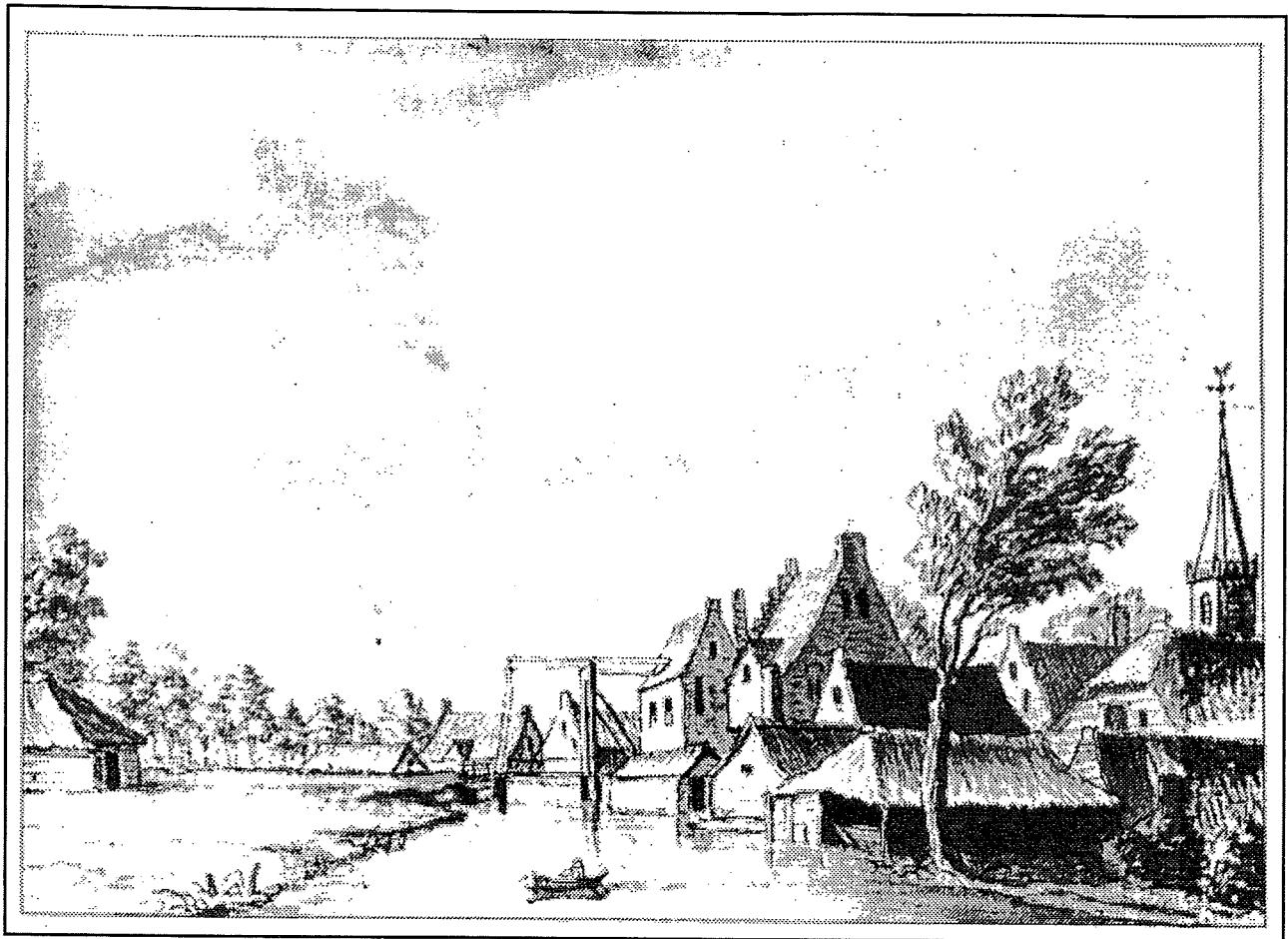
In dit nummer

Het Baambrugse geslacht van Caspel

Gesprek met het echtpaar Bosman

Van schoenen, dingen die voorbij gaan

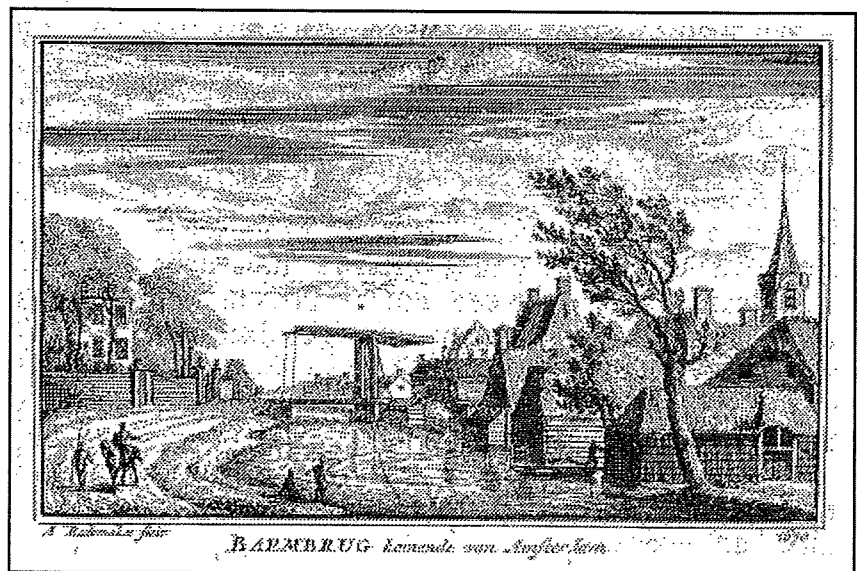

Afb 1 Gravure naar een tekening uit 1626.
Zicht op Baambrugge, voor de aanleg van het Zand- en Jaagpad

vaart tussen Amsterdam en Utrecht, werd ook een geregelde dienst van de trekschuit voor personenvervoer ingesteld, waardoor onze omgeving veel comfortabeler bereikbaar werd. Jan Roupe heeft daarvan gebruik gemaakt en kocht rond 1640 de juist tegenover de brug van Baambrugge gelegen boerderij met 35 morgen (ca.28 HA), genaamd Rustenburgh, teneinde daar een buitenhuis te stichten. Op de gravure van afb.1, gemaakt naar een ets uit 1626, is de situatie ter plaatse te zien vóórdat het Zand en Jaagpad werd aangelegd. Het weiland loopt tot de waterkant door. Van de boerderij Rustenburgh is nog juist een bijgebouw te zien.

De ets uit 1670 (afb.2), van vrijwel dezelfde standplaats getekend, brengt de veranderingen in beeld. Ook het door Jan Roupe opgerichte buitenhuis is terzijde te zien. Afb.3., getekend rond 1730, toont het in volle glorie. Hij noemde het Stad Dortmund, vermoedelijk omdat zijn koopmans-

Afb 2 Zelfde situatie in 1670 afgebeeld in 1670

affaire zich in hoofdzaak richtte op het Stift Munster en op Westfalen en hij blijktens latere akten een groot aantal vorderingen naliet vooral op personen in de stad Dortmund. In 1648 waren Jan Roupe en zijn echtgenote (blijkens hun boedelscheiding) reeds overleden, twee

dochters nalatende. De oudste, Geertruida, was getrouwd met Paulus Pietersz de Witte, een telg uit een oud Amsterdams koopmansgeslacht, die de gehele 35 morgen met buitenplaats en boerderij erfde. De andere dochter, Maria erfde o.a. de tegenover gelegen herberg, later

De Oude Prins genaamd. Wanneer in 1682 de zoon van Paulus, Pieter Paulusz de Witte, overlijdt is er al veel veranderd. Aan de zuidzijde van de boerderij is dan een terrein van 16 morgen verkocht, waar de buitenplaats Poelenssteyn is gebouwd. (afb. 4 pag 172) Aan de architectuur is te zien dat dit gebouw van latere datum is, wellicht 15 à 20 jaar later dan Stad Dortmund..

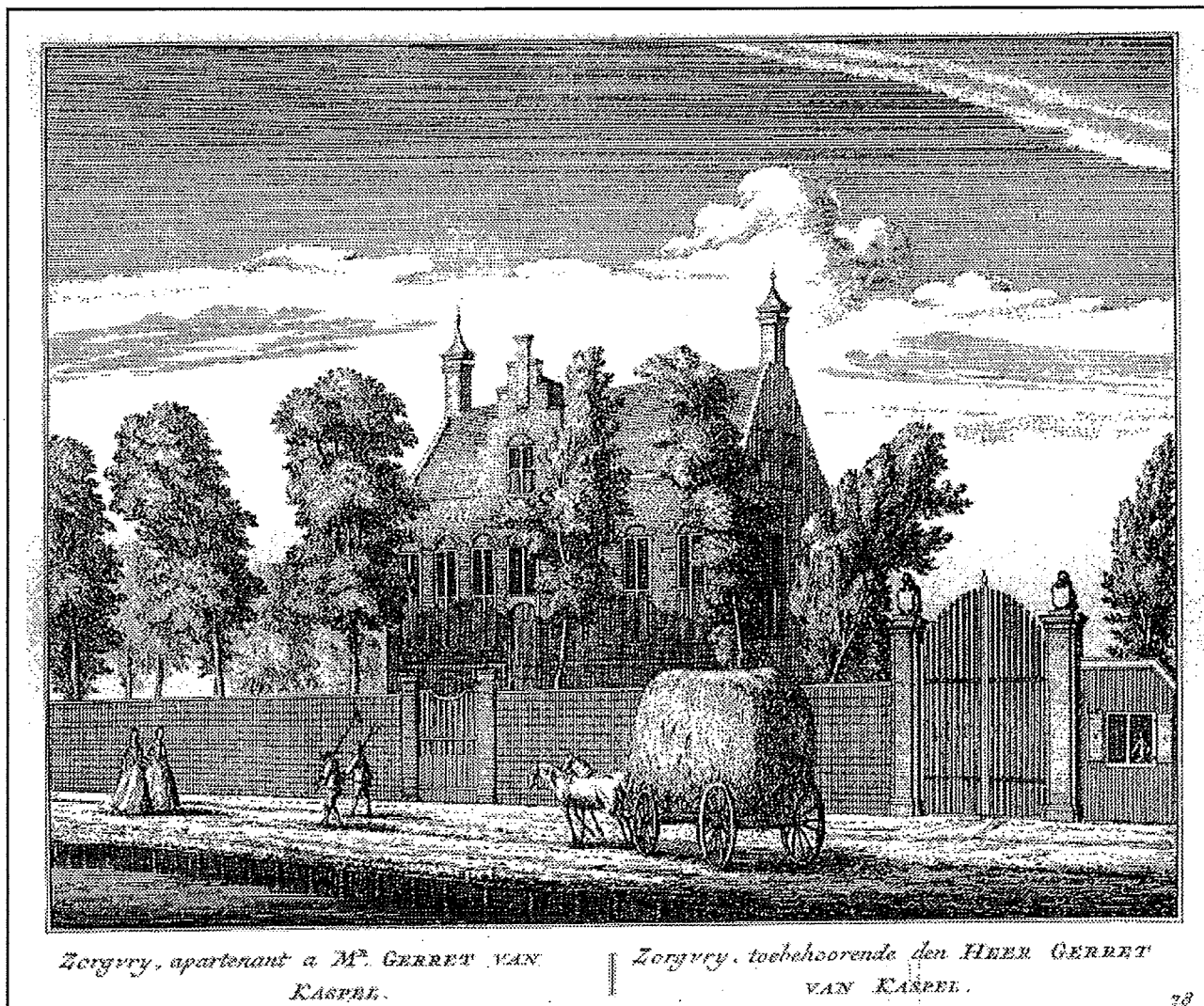
Uit de boedel van Pieter Pauluszn de Witte wordt Stad Dortmund verkocht aan Pieter Cronin, maar de boerenopstallen worden met 3 ½ morgen land op naam gesteld van de zoon van Pieter Pauluszn de Witte, Johannes de Witte, een gepromoveerd arts. Deze vestigt zich daar met zijn woning en praktijk, waardeert de opstallen op en uitbreid ze uit, en verbindt er de naam 'Over-

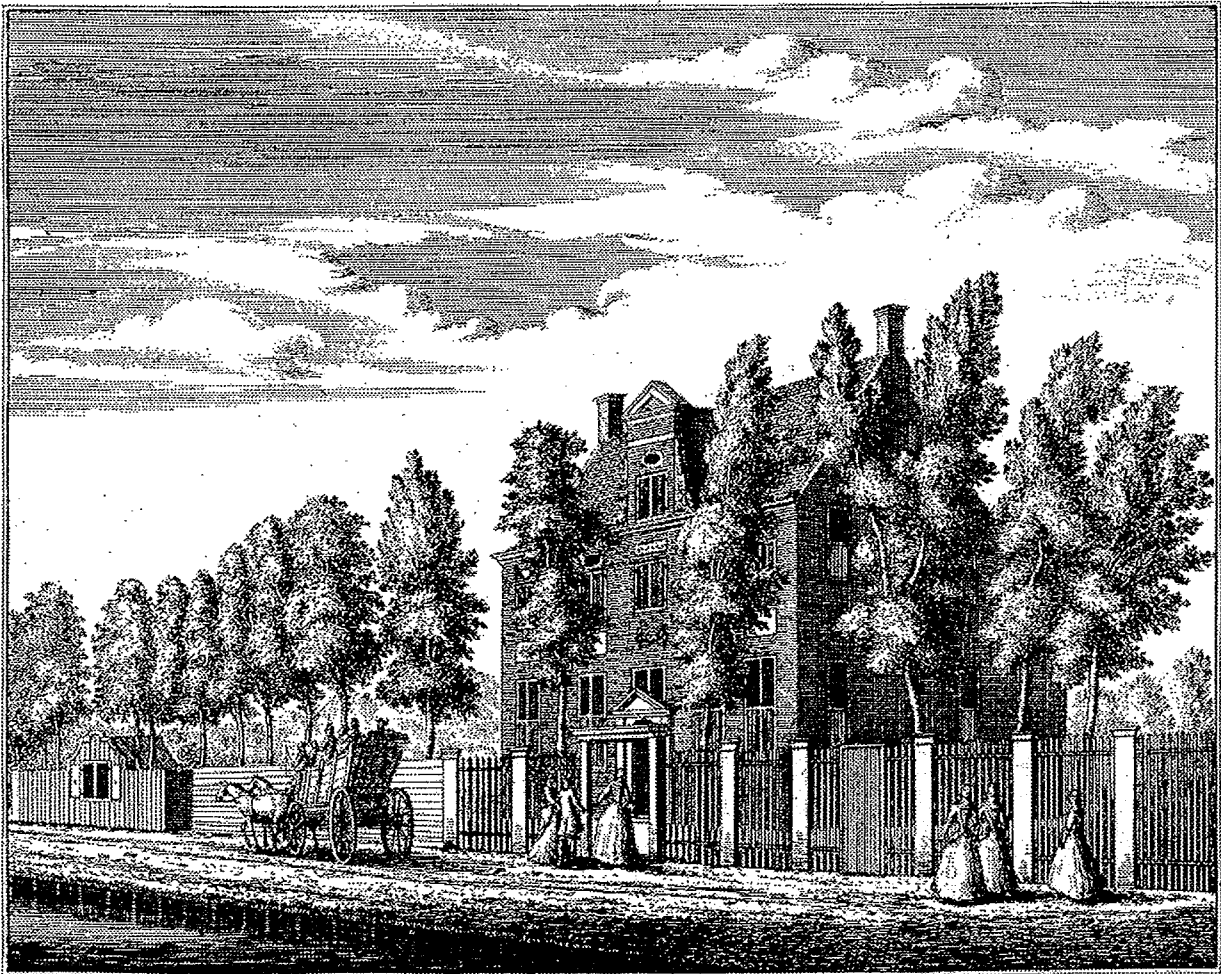
dorp' aan. (afb. 5 pag 172) Op de uitsnede van de kaart van Gerrit Drogenham uit 1700 zijn de genoemde buitenplaatsen te vinden bij de brug van Baambrugge (afb. 6 pag 173).

Stad Dortmund verandert van naam, Pieter Cronin noemt het 'Zorgvrij'. Kleinkinderen van Pieter Cronin verkopen in 1722 deze buitenplaats aan Gerrit van Caspel, een initiatiefrijke ossenweider. Deze in 1688 geboren zoon van Sijmen Janszn van Caspel was daarvoor reeds in de voetsporen van zijn vader getreden. Vader Sijmen, toen nog Van Carspel geheten, was getrouwd met Jannetje Gerritsdr Ploos van Amstel, komende uit een geslacht dat terugvoert op Willem Wouterszn Ploos, Schout te Loosdrecht in het laatste kwart van de 15^e eeuw. Reden waarom gezegd werd dat Jannetje

uyt eerlyken stamme van Loosdrecht afkomstig was. In de zetting op het familiegeld (bewonerslasten) komt Sijmen voor met Fl. 8 – 10 – 0 -, hetgeen er op zou kunnen wijzen dat hij een flinke boerenhofstede bewoonde, gelegen aan de westzijde van de Angstel bij Baambrugge. Deze boerderij heb ik nog niet kunnen traceren. Wel koopt de weduwe in 1719 *seeckere huys en erve, staende en gelegen in Baembrugh, nevens een halve grafstede in de kercke van Baembrugh mitsgaders een zitplaats voor man en vrouw in deze kerk in 't gestoelte van Corn.Eldertsz.Paddenburgh*. Ook koopt zij *een henneptuyn in deHooglandse polder*, maar de verkoop van de boerderij heb ik nog niet aangetroffen. In de zetting op de dorpslasten van

Afb 3 Zorgvrij

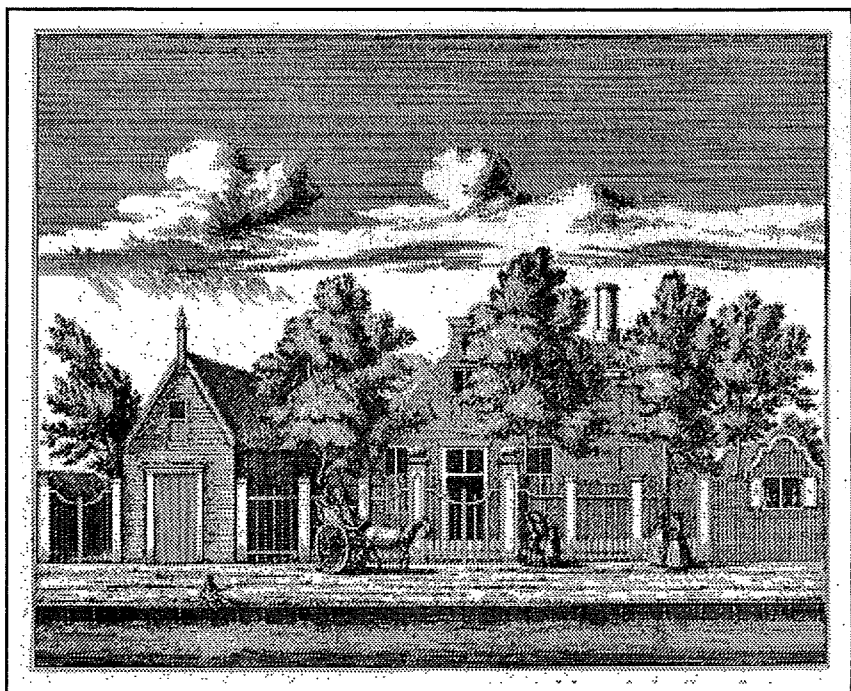
Poelenstyn, Lieu de Plaisance de M^r. JEAN BARON DE LAWICK, Seigneur de Cortenberg. Poelenstyn, Lustplaats van den HEER JAN BARON VAN LAWICK Heer van Cortenberg.

Afb 4 Poelestijn

1686 komt Sijmen voor onder de naam Sijmen Janszn van Harencarspel. Gezien de naam van zijn echtgenote is het verleidelijk te veronderstellen dat hij stamt uit het geslacht Van Harencarspel, waarvan telgen bestuurlijke functies in Amsterdam en Amstelland hebben vervuld, doch ik heb de verbinding nog niet kunnen maken. Ook zou het mogelijk zijn dat hij afkomstig is uit het tussen Alkmaar en Schagen in Noord Holland gelegen kerkdorp Harencarspel, doch aldaar diende zich in de doopboeken geen Sijmen Jansz aan.

Hoe het zij, Sijmen Janszn van Carspel, zoals hij in de twee laatste decennia van de 17^e eeuw werd genoemd, mogen wij tot de notabelen van Baambrugge rekenen. Hij wordt in 1694 voor de eerste maal tot

schepen van het Gerecht Abcoude-Baambrugge verkozen, hetgeen zich nog viermaal zou herhalen. Zijn oudste zoon werd uiteraard Jan ge-

Afb 5 Overdorp

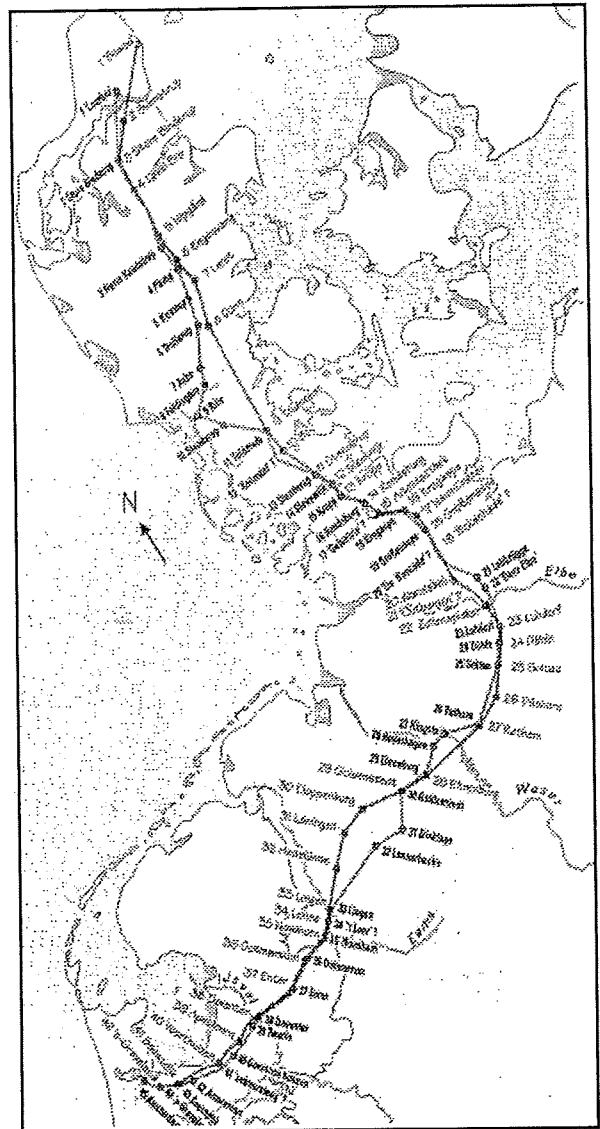
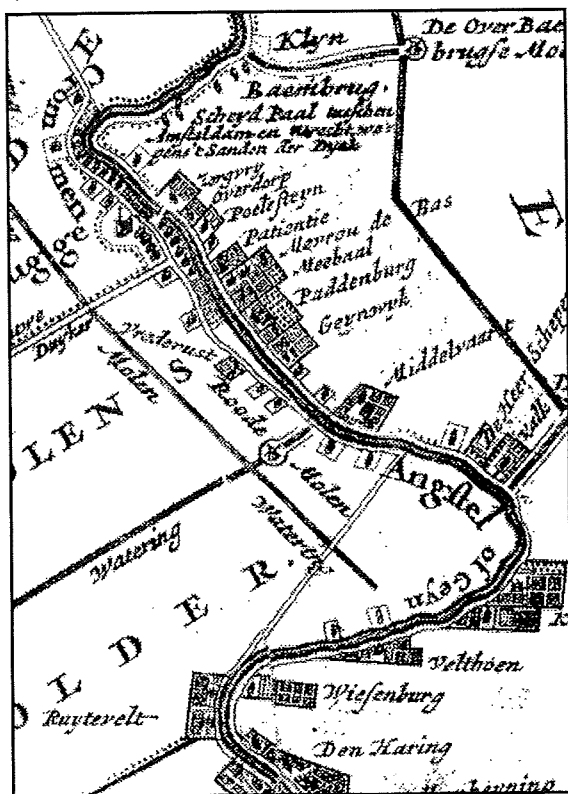
noemd, naar de vader van Sijmen, doch deze komt niet tot wasdom. Zijn beide andere zonen Gerrit (1688-1742), genoemd naar de andere grootvader, en Pieter (1695-1735) groeien in Baambrugge op en waren de enige volwassen geworden nakomelingen van Sijmen en Jannetje.

Gerrit is evenals zijn vader verscheidene malen schepen van het Gerecht Abcoude-Baambrugge geweest, voor het eerst in 1717. Hij ontwikkelt zich tot een succesvol ossenweider en koopt geleidelijk tal van kavels zonder opstallen in de wijde omgeving, teneinde meer ossen te kunnen vetweiden. Uit zijn latere boedelscheiding blijkt dat de bezittingen van Gerrit niet alleen in Abcoude-Baambrugge en Abcoude-Proosdij lagen, maar ook in het Gerecht Demmerik te Velde, Nigtevegt bij de Vreelandse koormolen, Vreeland op de Voorstraat, het Gerecht Nigtevegt in de Voorburgse polder, in het Gerecht van Cortenhoeff, in het Gerecht Loosdrecht aan de Bloklaan en in Loenderveen in het Gerecht van Loosdrecht. Ook kocht hij in de jaren '30 de buitenplaats Oldenhoff, gelegen aan de Holendrecht, welk object door hem werd verhuurd.

Het lijkt dat hij niet afhankelijk wilde zijn van hetgeen hier te lande aan magere ossen op de markt werd aangeboden. Hij ondernam zelf de reis naar Jutland om ossen aan te kopen. Zo machtigde hij in 1721, middels een notariële akte, zijn jongere broer Pieter, toen 25 jaar oud, om tijdens zijn uitlandigheid zijn zaken waar te nemen.

Dat ook bij de handel in ossen koper en verkoper elkaar in sluwheid probeerden af te troeven wordt fraai geïllustreerd door een passage in het blijspel *De elfde juni*, waarin een Deense ossenverkoper vertelt over zijn ervaringen met een

Afb 5 Uitsnede kaart Gerrit Drogenham (1700)

Afb 7 De Ossewegen

Hollandse koper: *De duvel is in dien Hollander evaoren, zoo zuukt ie de ossen uut ! Hij wordt met den dag pienterder. 'k 'Leuf werkelijk, die Adriaan van Enkhuyzen is een van de geleerdste ossen in Holland: geen ambassadeur kan sich van sluwter poaktyken bedienen by 'n vredetraktaot as hij by 'n ossenkontraet. Als ie by mijn op 't goed komt om ossen te coopen, dan doet ie net of ie op doorreis maor es efkes komp aonwippen, en vraag ik dan: 'Zullen we geen coopmanschap driiven ? Dan antwoordt ie: 'Ik weet het niet, 'k heb hier geen kans langer: die ossenhandel, daor zit veur geen stuver meer aon. Eerst moet ik 'm dan 'n paor kroes Randersch bier in 't by gieten eer ie verder 'n mond opendoet. Eén jaot he'k 'm toch braof by de neus ehad: 'k dee brandewiin in 't bier, en toen werd ie soo mak als 'n lammetje en ie zei: 't Zal op 'n daolder of tien niet ankommen, vaoder ! Maar verleje jaor, toen nam ie miin er weer tusschen: hij liet miin 'n valsche briefke zien, zoogenaomd van Niels de pachter, die 'm ossen angebojen zou hebben zoo goejekoop, da'k me haostte met hem 'n kontraet te sluten, en toen bezwoer ie me op z'n Hollanders zoaligheid, dat ie miin meer gaf dan*

ie 'n ander geven zou. Maor éne volgende keer zal ik er wel veur oppassen 'm zoo gauw op z'n eed te gleuven!

Want de zoon van de proost, die butenlands gereisd het, vertelde me dat er lu ziin in Holland, die je zweren bij God-hier-en-ginter dat er geen duvel bestaat!

Of de door Gerrit van Caspel gekochte ossen per schip naar Nederland kwamen, dan wel werden ingeschaard bij de kudden die over land naar onze omgeving werden voortgedreven, is uit de archieven niet duidelijk geworden. Afbeelding no 7. geeft een indruk van de daartoe benutte ossenwegen, waarvan bepaalde delen nog in stand zijn gebleven als archeologisch monument.

In 1724 koopt deze Pieter, kort na zijn huwelijk, van Hendrik Reaal, schout en dijkgraaf van Texel, de van diens vader geerfde hofstede met 23 morgen wei en hooiland, in de Oostzijder polder wat meer naar het zuiden aan de Angstel gelegen. Deze aankoop wordt echter door de Ambachtsheer genaast ten behoeve van Wiggerd Gijberts Mom. Uit de archivalia is niet op te maken wat de redenen voor deze naasting waren. Pieter mocht toch tot de notabelen van Baambrugge gerekend worden.

Ook het leven van Gerrit is niet over rozen gegaan. In 1729, toen hij samen met zijn vrouw, Marrigje Cornelisse Veenman - een nichtje van de vroegere Abcoude notaris Veenman - testeerde, hadden zij moeten vaststellen dat zij geen kinderen zouden nalaten.

Bovendien bleek uit een aantekening in de Gerechtelijke archieven van 1737 dat zijn vrouw in de dagen na Kerstmis 's morgens om 7 uur, derhalve nog in de duisternis, werd gevonden, verdrongen in de Angstel. Vermoedelijk is zij de vorige avond door het donker misleid. ...

Na deze droeve gebeurtenis ruimde Gerrit in het grote huis van Zorgvrij een plaatsje in voor Hendrik van

Recklinghuysen, die sinds 1708 met zijn vader op de buitenplaats Meerleveld woonde maar waarvoor, nu zijn vader enkele jaren geleden was overleden en hijzelf ongetrouwd gebleven was, het huis ongemakkelijk groot geworden was. De beide heren, ongeveer even oud, kenden elkaar goed, mede doordat zij enige tijd gelijktijdig Schepen van Abcoude-Baambrugge waren geweest en reeds lange jaren in Baambrugge woonden. Hendrik bracht zijn nicht, Helena van Recklinghuysen, die op Meerleveld al enige tijd voor hem zorgde, mee naar Zorgvrij, zodat er weer enige gezelligheid in het grote huis was. Helaas van korte duur; in het najaar van 1739 overleed Hendrik.

Helena verhuisde naar elders en Gerrit van Caspel was weer alleen met zijn huispersoneel.

Niet zo verwonderlijk dat hij zich richtte op de drie kinderen van zijn broer Pieter, die het na het overlijden van hun vader in 1735 ook niet zo gemakkelijk hadden. De oudste zoon, Sijmen, naar diens grootvader genoemd, ontwikkelde zich als een man naar zijn hart. Bij het opmaken in 1742 van een nieuw testament vermaakte Gerrit, afgezien van enkele legaten, zijn gehele vermogen dan ook aan deze kinderen met de bepaling dat Sijmen, (op dat moment 13 jaar oud), de buitenplaats Zorgvrij uit de boedel tot zich mocht nemen wanneer hij - hetzij door een huwelijk, hetzij door het bereiken van de 25-jarige leeftijd - handelingsbekwaam zou zijn geworden. De waarde bepaalde Gerrit op Fl. 5.000,-. Zijn schoonzuster zou de revenuen van zijn bezittingen mogen benutten, teneinde haar kinderen een goede opvoeding te kunnen bezorgen. Van deze bezittingen mocht evenwel niets verkocht worden aler deze kinderen handelingsbekwaam zouden zijn geworden. Bovendien prelegateerde hij aan Jannetje, de enige nu nog in leven zijnde dochter van Pieter, Fl. 500,-

Voor haar was, gezien het feit dat de familie tot de notabelen behoorde, geen beroepsuitoefening weggelegd.

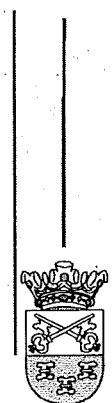
Dat notaris Tredee, die in Abcoude resideerde, zo snel na het opmaken van dit testament reeds uitvoering aan de voorziene regelingen moest geven, had deze niet verwacht. Hij schreef nog: *gesont van lighame, geen klagten, met ons gaende en staende in desen waerelt*. Maar reeds 1 ½ maand later overleed Gerrit!

Laatst genoemde had aan zijn huispersoneel een *ordentelijken rouw* gelegateerd zodat hij met statie in de kerk van Baambrugge kon worden bijgezet. Adriaen Hoogeveen, Schout van Abcoude-Proosdij, was aangewezen als executeur. Ook legateerde hij aan de armen van Abcoude-Baambrugge, aan die van de Steede Vreelandt en aan de gemeene armen van Cortenhoef telkens Fl. 50,- (2.500 á 3.000,- Euro nu!), waaruit blijkt dat Gerrit in dit opzicht niet onderdeed voor de gefortuneerde stedelingen, die elders in Baambrugge buitenplaatsen in bezit hadden.

In de volgende aflevering van deze kroniek, nog meer over het geslacht Van Caspel

Dick Slebos

Angstelkroniek

Stichting Vrienden van het Historisch Archief Abcoude-Baambrugge

In onze tijd zijn steeds meer mensen geïnteresseerd geraakt in het verleden van hun familie en van de streek waarin zij leven en wonen. Vaak heeft men tegenwoordig de tijd en de mogelijkheden om daar ook onderzoek naar te doen. Zulk onderzoek is voor menigeen een interessante hobby geworden, waarbij soms hele familie-geschiedenissen worden vastgelegd, al dan niet geïllustreerd met familiefoto's, ansichtkaarten, bidprentjes en dergelijke. Ook voorwerpen die in de familie een rol speelden worden daar soms bij bewaard, af en toe leidend tot hele databanken!

Helaas, als de samensteller er niet meer is zitten nabestaanden soms met de handen in het haar. Wat te doen met dit deel van de nalatenschap? Soms is er iemand uit de familie die de zaken graag overneemt, en het onderzoek zelfs wil voortzetten en uitbreiden. Maar vaker komt het voor dat de nabestaanden niet goed raad weten wat te doen met de stapels paperassen, foto's, memento's en dergelijke. Uit piëteit wordt een en ander in dozen gestopt, opgeborgen en weggezet. Tot... ja, tot wanneer? Tot de ruimte voor een ander doel nodig is en de stoffige pa-

perassen van opa of oma – met het nodige hartzeer - definitief worden opgeruimd. Waarbij men zich niet realiseert dat het materiaal soms voor anderen, zoals een Historische Vereniging of een Historisch Archief, nog heel interessant kan zijn! Om in dit soort gevallen een oplossing te bieden is door enkele leden van de Historische Kring Abcoude-Baambrugge kortgeleden de **Stichting Vrienden van het Historisch Archief Abcoude-Baambrugge** notarieel opgericht. Deze Stichting bemiddelt bij het onderbrengen van een historische nalatenschap, bijvoorbeeld bij het Gemeentelijk Archief, bij het Centrale Bureau voor Genealogie of bij de Nederlandse Genealogische Vereniging, bij een Museum, binnen de Historische Kring zelf of bij een andere relevante Historische Vereniging, of bij een instantie die al door de erflater zelf is aan gegeven.

Binnen het Stichtingsbestuur – waarvan ook de gemeentearchivaris van het Streekarchivariaat deel uitmaakt – zit veel ervaring op het gebied van archivering en het onderbrengen van historische bescheiden op de meest geschikte plaats. De Stichting is geen beheersstichting, en wil dus in beginsel niet zelf complete

nalatenschappen of delen ervan gaan beheren. Doel is alleen te bemiddelen bij het adequaat onderbrengen van een historische nalatenschap.

Hoe werkt dat in de praktijk?

Wel, er zijn een paar mogelijkheden.

U kunt zelf een legaat maken en daarin omschrijven welke zaken bij de afhandeling van uw nalatenschap naar de Stichting moeten gaan.

Maar u kunt ook, bij leven, reeds een schenking doen aan de Stichting, die u dan een voorstel doet waar uw historische stukken en objecten kunnen worden ondergebracht. Geld dat door donaties en andere opbrengsten wordt verkregen zal worden gebruikt voor bijvoorbeeld het uitgeven van historische boeken of voor de aanschaf van landkaarten en prenten voor het archief.

De Stichting wil u desgewenst graag persoonlijk adviseren over deze mogelijkheden.

Het bestuur van de Stichting wordt gevormd door de volgende (bestuurs)leden van de Historische Kring: G. van der Most (voorzitter), W.W. Timmer (secretaris), M. Hes (penningmeester), D.L.H. Slebos (lid) en A. Hagen (lid – archivaris).

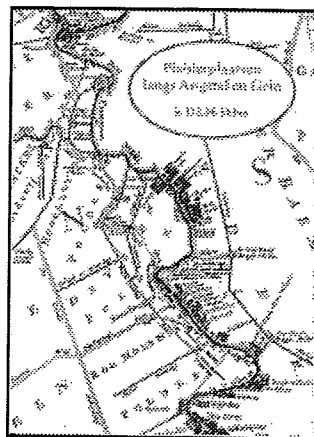
Voor verdere informatie kunt u contact opnemen met de secretaris; Achter de Kerken 40, 1391 LP Abcoude, tel 0294-28 44 46, E-mail: wtimmer1@compuserve.com

Dick Slebos (foto Gemini)

Plaisierplaatsen langs Angstel en Gein door Ir D.L.H. Slebos.

U als lezer van 'De Angstelkroniek' heeft regelmatig kennis kunnen nemen van de artikelen over Buitenplaatsen in de omgeving. De auteur en ons redactielid Dick Slebos, heeft zijn studie over deze Buitenplaatsen op overzichtelijke wijze neergelegd in een aardig boekje dat is verschenen ter gelegenheid van zijn 80e verjaardag.. Hoewel het werkje niet officieel in de handel is gebracht, is het wel te koop voor onder meer leden van de Kring. De opbrengst ervan zal ten goede komen aan de hierboven geïntroduceerde Stichting.

Al 70 jaar woont Jan Bosman in de Stationsstraat, op nr. 44. Je vindt zijn huis niet zo makkelijk: het ligt aan een kleine zijweg van de Stationsstraat, direct na nr. 42. Het is een houten huis. Dat heeft alles met het Fort te maken: het huis ligt er n.l. minder dan 300 meter vandaan. Daar mochten volgens de 'Kringenwet' van 1853 alleen met toestemming houten huizen worden gebouwd. Het kreeg wel een schoorsteen en dakpannen.

In gesprek met het echtpaar Bosman

door Mies Vreeken-van Brink

De boerderij 'Eb en Vloed' aan de Lange Coupure- eveneens binnen het 'shootsveld' van het Fort- was ook eerst van hout, maar is nu herbouwd in steen. Het huis van de familie Bosman is later ook uitgebreid en kreeg een stenen muur.

Jan is niet in dit huis geboren, maar in de Kerkstraat. Zijn vader was uit Vinkeveen gekomen (uit een gedeelte dat toen bij Abcoude-Proosdij hoorde) en Jan was de enige zoon. Hij werd in 1924 geboren. Vader

Het houten huis van de familie Bosman

Bosman- 'Freek'- had een kleine veeboerderij. Hij kocht het huis in 1933 van Hendrik Soddeman genaamd Keute, een oom van de huidige bewoner van Eb en Vloed. Er waren 10 à 12 koeien. Het land pachtte hij van de (Katholieke) Kerk. Toen Jan 16 jaar was werd zijn vader gedeeltelijk invalide ten gevolge van een peesontsteking in zijn rechterhand. Die herhaalde zich nog een keer. Hij kon toen geen koeien meer melken. Jan kwam er

toen praktisch alleen voor te staan. 'Had U helemaal geen hulp?' 'Ja, af en toe kwam er wel eens een jongen helpen, maar niet in vaste dienst- dat was te duur'.

In 1947 trouwde Jan met Mien de Wildt, die van de boerderij Nellestein aan de Winkeldijk kwam. Zij kwam uit een gezin van 10 kinderen en had daardoor geleerd, de handen uit de mouwen te steken. 'Tot je 14e jaar ging je naar school en daarna moest je werk zoeken'. Mien heeft op verschillende plaatsen gewerkt, ook nog bij de politie, waar ze huishoudelijk werk deed. Ze ging bij verschillende mensen thuis helpen en zo kwam ze ook bij de familie Bosman, één of twee dagen per week.

Jan's moeder overleed in 1944. Ze werd maar 61 jaar.

Mien en Jan Bosman; 50 jaar getrouwd; 10 september 1997

Jan Bosman op de transportfiets

Vijf jaar lang ging Mien regelmatig bij Bosman helpen en zo leerde ze Jan kennen. Toen ze trouwden wist Jan dus wel wat hij aan haar had. 'Ja, we wisten wat we deden' zegt zijn vrouw nu.

Mien heeft heel wat werk moeten verzetten. Toen Jan en zij trouwden was Jans vader al zeven jaar gedeeltelijk invalide. Toen hij in 1977 overleed, had Mien tweeëndertig jaar voor hem gezorgd: de laatste drie jaren van zijn leven woonde hij in Maria-oord in Vinkeveen.

Jan en Mien kregen samen vijf kinderen, van wie er geen in het boerenbedrijf ging. Ze kozen andere beroepen. Mien kon Jan ook helpen met het melken: bij haar thuis had-

den ze ook koeien. Daar verkochten ze ook wel melk aan de deur: één van hun klanten was de schilder Piet van Wijngaerd. Die heeft later nog eens een portret van Jan geschilderd.

Jan's vader kon eerst nog wel wat meehelpen: Tot enige jaren na de oorlog had Jan ook een fietsenstalling. Mensen, die met de trein mee moesten, ook wel scholieren, kwamen bij hem hun fietsen neerzetten, omdat ze bang waren dat die bij het station gestolen zou worden. Vooral in de oorlogsjaren was dat natuurlijk heel erg. Met zijn ene hand kon Jans vader dan nog wel de fietsen aanpakken. Zijn moeder deed dat trouwens ook wel.

55 jaar lang heeft Jan ook schillen opgehaald in Abcoude. Eerst lopend met de melkkar of met transportfiets, later ook wel met tractor en aanhangwagen. Die schillen waren voor zijn eigen koeien bestemd. De koeien werden met de hand gemolken, later met de melkmachine. Als je zelf molk was je wel onafhankelijker en er was trouwens in het begin geen electriciteit.

Jan's vader, Freek Bosman, werkte eerst bij de familie Snoek, die een veeboerderij had. In droge zomers ging hij daarvoor wel water uit Weesp halen met paard en wagen. Het water uit de Vecht was zo schoon! Maar toen de familie Bosman in 1933 in de Stationsstraat kwam te wonen had Abcoude al sinds 1928 waterleiding in het dorp. Jan hielp zijn buurman Hendrik Schoenmaker ook wel, bijvoorbeeld als een koe moest kalven. Hij zegt dat Schoenmaker zich vaak zo deftig uitdrukte. In plaats van 'Kun je gauw komen?' zei hij dan soms: 'Spoed is gewenst!'

Tot 1960 bracht Jan ook mest van de boerderij naar het weiland aan de andere kant van het spoor. Hij ging dan met een praam onder de spoorbaan door. Vanaf 1960 gebeurde dit met de trekker over de spoorbaan heen. Dit land is thans verkocht aan de Spoorwegen ten behoeve van de verbreding van het spoor.

Een jaar of vijf geleden stopte Jan met de eigen koeien. De Lakenvelders -een historisch koeienras!- die nu achter zijn huis lopen, zijn niet van hem zelf. 's Winters staan ze in Baambrugge op stal.

Het huis van de Familie Bosman ligt nu als een heel romantisch plekje ter zijde van de Stationsstraat. Toen ik er kwam lag de kat heerlijk te zonnen in de tuin, waar zo te zien regelmatig in gewerkt wordt: hij ziet er heel verzorgd uit. De koffie smaakte goed en ik had alweer wat meer gehoord over vroeger!

Mies Vreeken-van Brink

In het vorige nummer van de Angstelkroniek schreven wij over de verdwenen drukkerij van Sprey. In dit nummer moeten wij wederom het verdwijnen van een oude middenstandswinkel in Abcoude melden. Per 1 maart van dit jaar sloten Cor en Wil Gorlee definitief hun schoenenwinkel in de Stationsstraat nr 15. Hiermede kwam opnieuw een einde aan een middenstands geschiedenis van bijna anderhalve eeuw in ons dorp.

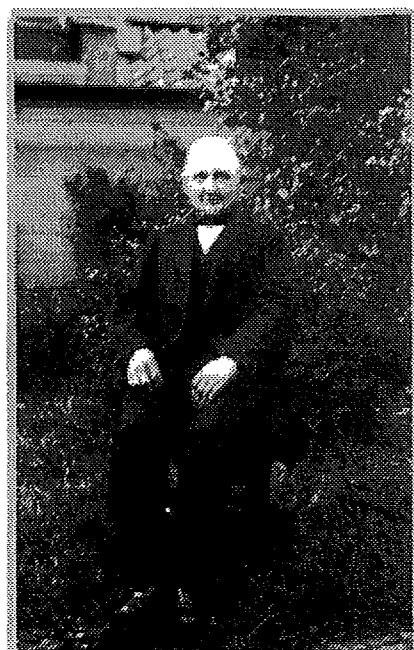
Van schoenen, de dingen die voorbij gaan.

Door Wim W. Timmer

De familie Gorlee woont al lang in het dorp. Hendrika is de eerste Gorlee die op 11-01-1829 in Abcoude Proostdij wordt geboren. Het schoenenverhaal begint in de Kerkstraat, alwaar Anthonie Gorlee (1837-1908) in 1869 huwt met Teuntje van der Zijden. Anthonie is dan nog schoenmakersknecht. Maar bij de geboorteaangifte van hun eerste kind, ook een Anthonie, in 1872 geeft hij als beroep schoenmaker op. Veel concurrentie is er in de tweede helft van de negentiende eeuw niet. Schoenen vormen een luxe artikel. Het dorp loopt nog grotendeels op klompen. Toch was het daarom nog geen vetpot. In 1880 staat in het bevolkingsregister dat Anthonie niet alleen schoenmaker is, maar ook omroeper. Desalniettemin gaan de zaken voorspoedig. Vader Anthonie koopt in 1898 het huis van de kandidaat notaris van Alewijk in de Baan. Deze straat kennen we tegenwoordig als de Stationsstraat. Zoon Martinus (1872-1913) werkt dan bij vader in de zaak en neemt in 1908 bij het overlijden van Anthonie het roer over. Na zijn overlijden in 1913 zet zijn weduwe Catharina Lucia Bosman met haar oudste en jongste zoon de zaak voort. Uiteindelijk zal de jongste zoon, Martinus Cornelis ofwel Kees (1909 – 1973), voor de continuïteit van de zaak zorgen. Zijn hart ligt eigenlijk meer bij de techniek dan bij de schoenen. Dat zal later blijken. In de twintiger jaren was er nog veel schoenreparatie werk; verzolen en nieuwe hakken waren aan de orde van de dag. De herstelde schoenen

werden met een fiets met een grote mand aan het stuur weer bij de klanten terugbezorgd. Kees had een uitgebreide wijk; De Winkeldijk, de Zwetskade, de Bullewijk, Driemond en Nigtevecht leerde hij al fietsend op zijn duimpje kennen. Al snel rijpte het plan om een automobiel aan te schaffen. In 1927 werd het een tweedehands Chevrolet. Van het een kwam het ander. Goede klanten vroegen natuurlijk wel eens of Kees ze niet even van hier naar daar kon rijden. En zo ontstond al snel een taxi-bedrijf dat gerund werd door Kees.

De verkoop van nieuwe schoenen werd steeds belangrijker. De reparatie kon goed gecombineerd worden met het taxi bedrijf. Zijn echtgenote Frederika Willempje van Oosterom kon de schoenzaak prima bedienen als haar man Kees bezig was met reparatie of taxiritjes. In die vooroorlogse tijd had je in het dorp Abcoude ook nog schoenmaker Bas Kolenberg, naast de Wakende Haan en bakker van Elst, nu Both. Bij Kolenberg lag het accent duidelijk op reparatie. De tweede schoenmaker in de Stationsstraat, Werneke, repareerde alleen maar schoenen. In 1936 wordt het oude pand afgebroken. Het huidige pand wordt door de fa. Van der Zijden gebouwd, naar een ontwerp van de Baambrugse architect Van Walbeek. Het aanzicht is niet het huidige. Aan de linkerzijde is een grote deur aanwezig waarachter een automobiel kan worden gestald. Kees Gorlee kwam de oorlog uit met schoenenwinkel maar zonder

Anthonie Gorlee (1837-1908)

taxi-auto's. Met veel moeite werd een tweedehands Studebaker overgenomen van een veehouder die de wagen tijdens de oorlog onder de hooiberg had verborgen. Het taxi-bedrijf kon weer worden voortgezet en kwam tot wasdom. Gevolg was dat er steeds minder tijd in reparatie kon worden gestoken. Rond de jaren vijftig werd het reparatiewerk dan ook uitbesteed aan Martin Ekelschot in de Pretoriusstraat in Amsterdam. Het taxibedrijf groeide naar wel vijf taxi auto's. Deze werden niet alleen gebruikt voor taxiriten maar ook voor trouw en rouw oftewel begravenissen. De wagens werden niet alleen in het winkelpand gestald, maar ook aan de overzijde, achter de villa Cincinnati en in de Kerkstraat.

In de zestiger jaren meldde zich alweer een Martinus Cornelis Gorlee. Deze zoon van Kees werd Cor genoemd. Tot begin jaren tachtig heeft hij het taxibedrijf aangehouden. Daarna werd het overgedaan aan Carel Ouwersloot, de zoon van Cees Ouwersloot. De schoenenwinkel werd meer en meer gerund door mevr. Gorlee. Al spoedig geholpen door haar schoondochter Wil, de echtgenote van Cor. Cor Gorlee speelde in zijn jonge jaren mee in de voetbalclub

Cor en Wil Gorlee; met zoon en schoondochter en Mevrouw Gorlee Sr. Abekewalda. Vaak moesten de amateur voetbaleftallen op zondag buiten de gemeente spelen. Lang niet iedereen had zelf een auto, dus werden de taxi's van Gorlee inge-

Fa Gorlee, Stationsstraat 15 (toen 46)1936 - 1960

schakeld. Steeds meer voetballers wisten toen de weg naar de schoenenwinkel te vinden. In de verkoop van voetbalschoenen was dat duidelijk te merken. Al snel werden er ook broeken en shirts verkocht. En zo werden er van lieverlede steeds meer sportartikelen aangeboden. In 1965 werd de tennisclub in Abcoude opgericht. Cor bekwaamde zich niet alleen in het voetballen maar begon ook een balletje in clubverband te slaan. Met gevolg dat de vraag naar tennisspullen op hem afkwam.

Begin jaren zestig was de zaak al ingrijpend veranderd. De oude gevel verdween en er kwam een modern ogend winkelpand met twee etalages voor in de plaats. In 1973 was een verdere uitbreiding noodzakelijk. De winkelruimte werd naar achteren uitgebreid. Een flink deel van de winkelruimte kon nu worden ingericht voor de verkoop van sportartikelen. Cor en Wil Gorlee deden de winkel sinds eind jaren zestig met z'n tweeën. De oude mevrouw Gorlee stopte er zo'n twintig jaar later mee. Tot aan haar overlijden in 1995 woonde zij boven de winkel.

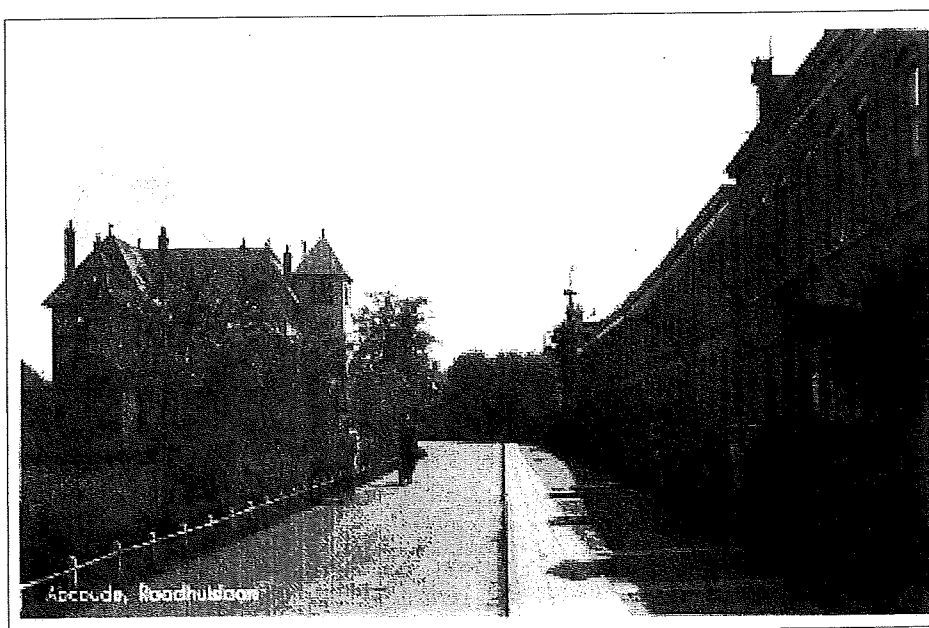
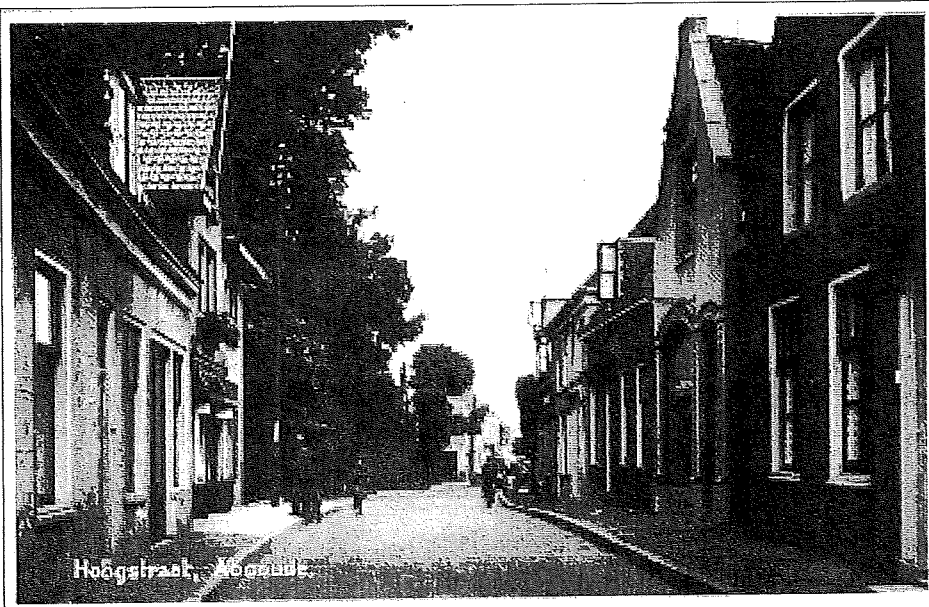
Een paar jaar geleden begon bij Cor en Wil het plan te rijpen om binnen afzienbare tijd te stoppen met de werkzaamheden. Het was al langer duidelijk dat zoon Martinus Cornelis, jawel, maar nu genaamd Martin, de zaak niet zou voortzetten.

Verkoop van het pand als schoenenwinkel, bleek vanwege de hoge investering voor een beginner, geen haalbare zaak. En zo kwam er een einde aan een bijzonder lange middenstandsgeschiedenis in Abcoude. Hoeveel zullen er nog volgen?

Wim W. Timmer

Groeten uit Abcoude; ansichtkaarten dromen hun eigen verhaal

Een wandelingetje van de Kerkstraat naar de Raadhuislaan was vroeger een ommetje dat ongestoord kuierend kon worden afgelegd. De wandelaar kon nog kiezen of zijn pad zou gaan over de keurig schoongeveegde stoepjes en trottoirs of doodgewoon over de rijweg.

WZ

1 De oude pastorie bij de RK Kerk in de Kerkstraat. Daarachter lag de voormalige schuilkerk. Dit complex is in 1973 van de vorige eeuw vervangen door de hedendaagse pastorie- inmiddels dokterspraktijk- en het 'Treffpunt'. De bloemist aan de overkant en het ambachtelijke kruidenierswinkeltje hebben plaats gemaakt voor andere gebouwtjes en functies.

2 De Hoogstraat vertoont wel een heel ander beeld dan vandaag de dag in de spitsuren. Het sluipverkeer betrof hier nog uitsluitend een aantal fietsers en voetgangers. Vervelende opstoppingen waren voor het winkeltje van de firma Van Teeseling en bakker Moen aan de overkant niet te verwachten. Doch in de verte, ter hoogte van een soort tenten(?) voor de Eendracht komt zowaar een 'gevaarlijk' T-Fordje aangereden. De eerste van een lange stoet?

3 De Raadhuislaan ligt er stil en dromerig bij als in een verhaal van Theo Thijsen. De schaduwen zeggen dat de zon schijnt. De wolken vertellen het tegendeel. De starre huizen, in de volksmond, telkens met een jaar verschil tussen 1901 en 1913 gebouwd door 'Vermolen' en 'Rentink', zijn aan de buitenkant nog bijna onveranderd gebleven. Het 'postkantoor' prijkt op de achtergrond als een soort Burcht van Abcoude; maar de post wordt er Anno 2003 niet meer verzorgd.